

PIESE EPIGRAFICE ȘI SCULPTURALE DIN TERITORIUL RURAL

Maria BĂRBULESCU, Adriana CÎTEIA,
Willy WISOȘENSCI

Rezumat: Sunt prezentate 5 piese apărute întâmplător în aria sau în apropierea unor așezări antice, incluse probabil în teritoriul tomitan sau histrian. Piesele au fost strânse în timp de W. Wisoșeschi, fac parte dintr-o colecție și sunt prezente în muzeul din comuna Mihail Kogălniceanu (jud. Constanța).

1. Inscripție votivă, în limba greacă, dedicată Mamei Zeilor, descoperită în aria comunei Mihail Kogălniceanu. Piesa păstrează fragmentar numele dedicantului Σούρις sau Σούριος (fără să fie exclusă și o altă întregire), un localnic grecizat sau eventual un greco-oriental stabilit aici. Micul altar se adaugă altor descoperiri epigrafice și sculpturale de la Tomis și din teritoriul rural dedicate Cybelei. Primul între ele este un altar votiv descoperit cu mulți ani în urmă la Mihail Kogălniceanu, care amintește o asociație de închinători (*sacрати dumι*) probabil ai Cybelei (ISM II, 160). Cele două inscripții scot în evidență locul important pe care cultul zeiței frigiene îl deține în teritoriul tomitan.

II.1. Stâlp miliar descoperit la 1,2 km SV de comuna Mihail Kogălniceanu; piesa păstrează destul de bine o inscripție (a) din perioada Tetrarchiei (293-305 p.Chr.). Miliarul poate proveni de pe semita Tomis-vicus Clementianensis (Mihail Kogălniceanu) – vicus Hi... (Dorobanțu) – Capidava (în ultimele trei așezări au fost descoperiți miliarul tot din perioada Tetrarchiei). Nu poate fi exclusă însă nici posibilitatea ca stâlpul să fi fost aduși la Mihail Kogălniceanu de pe drumul limes-ului dunărean, refăcut în această perioadă (ca și alte drumuri din provincia Scythia). Inscripția b, păstrată fragmentar în partea superioară a miliarului, păstrează doar numele imperial Fl(avius), ceea ce presupune o eventuală reutilizare a stâlpului în sec. IV p.Chr.

II.2. Al doilea stâlp miliar a fost descoperit în partea de sud a comunei Mihail Kogălniceanu și păstrează doar câteva litere. Pe baza lor putem recunoaște prescurtarea numelui Valerius, fapt ce sugerează sribuirea miliarului tot a perioadei Tetrarchiei.

III.1. Stelă funerară într-o așezare romană, la 1,5 km de localitatea Palazu Mic (com. Mihail Kogălniceanu). O încadrăm în categoria stelelor funerare tip I, forma Ia, varianta 1 (după clasificarea recentă a stelelor funerare din provincia Moesia Inferior, făcută de S. Conrad). Inscripția fragmentară, în latină, se adaugă altor descoperiri epigrafice din zonă, confirmând prezența unor elemente civile și militare aici în sec. II-III p.Chr.

III.2. Stelă funerară de tip danubian, găsită în așezarea din partea de nord a localității Palazu Mare. Piesa păstrează numai registrul cu relief și face parte probabil din tipul III, forma III, în clasificarea stelelor funerare romane, la care ne-am referit. Registrul sculptural este adâncit într-o nișă, având la bază un chenar simplu și lateral pilaștri cu capitele corintice (mult deteriorate) ce susțin o arhitravă. Este scena binecunoscută a banchetului funerar, cu trei persoane pe o kline (doi bărbați și o femeie) și o a patra persoană (o femeie) așezată pe o kathedra; în centrul imaginii este *mensa tripes*, iar în stânga reliefului – un servanț ce ține în mână un *rhyton*. Scena este asemănătoare banchetelor funerare reprezentate la Tomis (putem vorbi de o „schemă tomitană”) dar recunoaștem în ea și unele trăsături întâlnite pe stelele cu relief de la Histria.

Este, probabil, consecința interferențelor artistice între cele două centre vest pontice – Tomis și Histria, în sec. II-III p.Chr., de când datează și piesa prezentată de noi.